



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Lævini Torrentini, Episcopi Antverpiensis, Poemata Sacra

Torrentius, Laevinus

[S.l.], 1594

Lævini Torrentii De Crvento Domini Nostri Iesv Christi Sacrificio. Liber II.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69329](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69329)

LÆVINI TORRENTII DE
CRVENTO DOMINI NOSTRI IESU
CHRISTI SACRIFICIO.

LIBER II.

AMQUE exempta fames, ablataq; pocula mensis,
Et bona pars noctis sermone absumpta benigno
Suadebant dulci componere corpora somno.
At verò humani generis servator Iesus
Aspera multa suo tristi sub corde volutans
Tam quæ periculerat, quam quæ ventura sequantur,
Ne quid inexpertum linquat quo flectere duos
Posset, & unanimes aeterno iungere regno,
Se regem monstrare volens, Davide creatum,
Sed cupidum pacis, qualemq; oracula dicunt,
Mansuetum facilemque, & lenia iussa ferentem.
Postera cum croceo surgens aurora cubili
Rorantes primo sparsisset lumine terras,
Et sociis simul & paucis comitatus amicis
Ad Solymos contendit iter. Via parva, sed anti-
Assuetus nudis pedibus, tunc rure propinquo,
Missis præcipuo qui censebantur honore,
Adduci vinctum e bivio sibi mandat a sellum
Intactum sessore, & adhuc cum matre manentem.
Quos postquam dominis non oblectantibus illius
Abductos stratis ornarant vestibus ambos,
Terga premens pulli (quò regna nouissima primis,
Et patria antiquæ sobolem præferre recentem
Creditus est signo) medio dux agmine cunctis
Celsior it. Nec plura suo instrumenta triumpho
Comparat. Illa aderunt non arte, aut sumptibus ullis,
Sponte sed agnoscent aeternum cuncta parentem.
Fama, nouis semper trepidans præcurrere rebus,
Hæsterna festas opulas & gaudia mense,

Continua

Conuiuas etiam, quos inter Lazarus ille,
 Haud ullos potis unquam oculos explere videndo,
 Aduentumq; ducis, quem, quod latitare ferebant,
 Aspiciere ingenti populus gestibat amore,
 Iamdudum tota passim vulgauerat vrbe.
 Nec mora, (sive viri virtus atque inclita facta,
 Seu vis Natura, seu vis hoc numinis egit)
 Ad montem postquam ventum est felicis oliua,
 Cuius supremo de vertice sancta videri
 Vrbs simul, & templi potuit veneranda vetustas,
 Plurima quae plenis proruperat obuia portis
 Turba nouum cernens sublimi vertice regem.
 Insolitos inter plausus vocesq; suorum
 Solis vti specimen caelesti effulgere vultu,
 Et quocumque caput circumtulit agmine toto
 Diffundi aethereos oculis stellantibus ignes,
 Tacta furore, sacros qualis sub pectore vates
 Arcanis agitat stimulis & verbere caco;
 Sublatis caelo manibus, vultuq; supino,
 Curuatoq; genu regem dominumq; salutant.
 Nec nuda patiuntur humo procedere, densa
 Inuaduunt nemora, atque auulsis undique ramis,
 Sive oleae, laurinae forent, palmaeue comantes,
 Exornantq; vias, & veste & frondibus explent;
 Brachiaq; intorti ramis, atque ora corollis
 Quas studium vel cuique suum, vel copia fecit,
 Atque vno simul ore nouum paena canentes,
 Spectandum leti ducunt trans moenia regem
 Non magno reducem bello, curruq; superbum
 Aurato captas monstrantem ciuibus vrbes,
 Barbaraq; iniectis stringentem colla catenis.
 Non illi mens ista fuit, fera bella vetabat
 Pacis amans, pacisq; ferens mandata per orbem
 Dura pati, dura potius succumbere morte
 Quam flagrare odiis saeuq; cupidine poena

Iussit,

Iussit, & hac Erebi victor ratione tyrannum
Proruit, aeterna monstrans compendia vite.
Quin ubi iam portas, & proxima circumspexit
Mœnia congestis celo minitantiæ saxis,
Tot moles tantorum operum, artificumq; labores
Commoto voluens animo, venturæq; pandens
Tempora quas iterent clades, quæ bella retractent
Romulide duri cum cinctam hostilibus armis
Tot claræ ducibus, magnis tot regibus auctam
Vi capient, captamq; ruent à sedibus urbem,
Non tenuit lacrymas, meliora capeffere cines
Consilia, exhortansq; suam curare salutem,
Si modo peniteat scelerum, non desere Numen.
Dicta quidem memori & constanti mente tenendæ,
Insano sed enim læti clamore fremebant,
Talibus attentas nec habebant vocibus auros.
Nos verò, nostrosq; inuet meminisse minores,
Nec pigeat precibus desistere Numinis iram,
Quæ grauior quo læta magis mortalibus instat.
At postquam populi viderunt gaudia tanta
Pontifices, accensi odiis, sanog; furore,
Deterrere parant. Sed nec vi, nec prece blanda
Proficiunt. Pueri circum, innuptæq; puella
Agglomerant, Patrumq; minas & iurgia tenuunt,
Quoque magis vetiti, magis applaudente coronæ
Sacra canunt non sponte sua. Puerilia soluit
Ora Deus Deus ipse. Et quis celestia vertat
Consilia? Vt taceant homines, vel saxa loquentur,
Assurgentq; Deo, quò sit manifesta potestas
Numinis, & prodat sese insuperabile verum.
Sollenni interea pompa iam penè peracta
Ventum erat ad templum, quò se dux ipse ferebat
Celestis memor imperij. Quod condere iussus
Non celsas regum turres, aut ampla petiuit
Atria nobilium magno celebrata tumultu.

Sed quod delegit superi regnator Olympi
 Templum augustum, ingens, & pratulit omnibus unum,
 Hoc subit. Hac tali placuere palatia regi,
 Formando studiis animo caelestibus apta.
 Nam pater omnipotens certis non sedibus ante
 Cultus, & interdum fulgentia castra secutus,
 Mystica succinctis quò venerat arca ministris,
 Tempore Idumais Solomon quo praesuit aruis
 Pacifer, & nullis turbarunt secula bellis,
 Regis opus sancta sibi surgere iussit in urbe
 Intextis firmum cedris, auroq; decorum,
 Implensq; locum diuini Numinis illa
 Qua terras, calumq;, & cali sidera torquet
 Maiestas, quocunque ager quis fasce labore,
 Si pia vota, sua si non aliena saluti,
 Supplicibus facilem promittens vocibus aurem.
 Promissis nec vana fides dum prisca manebat
 Simplicitas, dum sacra pius castusq; Sacerdos
 Portabat puris manibus, pastorq; praebat,
 Et populus securus sequens vestigia nusquam
 Errabat, septis nec declinabat auitis.
 Sed postquam antiquos obscena pecunia mores
 Expulit, & mentem scelere imbuit atra nefando,
 Vt iam nulla gregis, sed habendi cura peculi
 Vna foret, proprio & seruirent publica quaestu,
 Sacra nec addictis pudor esset vendere nummis,
 Que pascentis erat pecori quoque tristis adhaesit
 Extremum scabies, contracta erugine tetra.
 Nullus amor sociis, nulla in commune voluntas,
 Non dictis, factisq; fides. Sua cuique cupido
 Lex erat, & sibi quisque Deus. (Sic nempe necesse est
 Relligio cum spreta iacet) Tu moribus istis,
 Si poscas, sperare queas placabile Numen?
 Tunc precibus locus est, tunc acceptissima templis
 Dona ferēs, flexura Deum, mens conscia recti

Cum

Cum culpa vacat omni, aut si qua culpa remansit,
 Eluitur lacrymis, gemitus planctusq; sequuntur,
 Atque imo sub corde dolor. Sic ardua cæli
 Porta patet. Nec commissi pœna vlla timenda est
 Cum index sis ipse tui, vitæq; prioris
 Penitet, & spondes melius. Confide, sed & tu
 Tu quoque confer opem. Vana est fiducia nullis
 Si meritis ornatus ades. Quæ maxima quanquam,
 Tu pretium ne pone, Deo exploranda relinque.
 Quicquid erunt, ille ingenti cum fenore reddet
 Cum index aderit supera sublimis ab arce,
 Præmiaq; & pœnas statuet mortalibus æquas,
 Lucis & ad campos, aut nigra in Tartara mittet.
 Regni ergo atherei reputans fundator Iesus
 Quantum religio attulerit contempta malorum,
 (Religio, quæ sola regit, quæ sola coercet
 Luctantes animos, pressisq; inflectit habenis,
 Et rerum fluctus tempestatesq; serenat,
 Tristia sedatis depellens nubila ventis)
 Marmorei ingressus fulgentia limina templi,
 Quos ibi deprendit pretio transcribere nummos,
 Nec secus atque foro in medio mercesq; pacisci,
 Et pecora, & teneras soluenda ad vota columbas,
 Vestibulo ex ipso rapiens sublime flagellum
 Expulit, & loculos, mensasq; omnemq; paratum
 Subuertit. Sparsi sinuosa per atria questus
 Lugentum nummos, & verbera dura ferentum.
 Nec tanto tamen in numero vel restitit vllus,
 Carpere vel factum potuit. Mens conscia linguam
 Pressit, & æterno reuerentia debita regi
 Eximium licet inuitis extorsit honorem.
 Tunc, Nostra hæc (inquit) votis sacrata, piisq;
 Stat precibus domus. Hanc ausi scelerare, velut si
 Latronum spelunca foret. Procul este profani,
 Sit procul omne nefas, nec templi insistite limen,

Nec fœdos inferte pedes, nec temnite Numen.
 His dictis iterum plaudit chorus. At mala turba
 Pontificum accensa quamvis sic aestuat ira
 Subiectis ut abena solent efferuere flammis,
 Composito tamen & vultu & sermone magistrum
 Appellans, tantosque rogans compescere motus,
 Nec sinere ut pueris permissa licentia crescat
 Implendi clamore vias. Ille abdita cernens
 Mentis, & infusum venis letale venenum,
 Cur vos vsque adeo puerorum nania turbat?
 An nescitis (ait) priscos sic tradere vates,
 Infantes & adhuc pendentes ubere matrum
 Perfecta cecinisse Deo praconia laudis?
 Sic fatus, quò signa sui tum plura relinquat,
 Tum manifesta magis, media inter millia quot quot
 Aut claudi, aut aderant caci, diuinitus omnes
 Sanat, & optatum spargit per membra vigorem.
 Exultant, aliosque pedes, rerumque colores
 Mirantur, regisque ferunt ad sidera laudes,
 Regis & ingeminant nomen. Ferit aethera clamor.
 Antè sed excelsa serus quam vesper Olympo
 Precipitans magna tellurem inuolueret umbra
 Ipse instaurati perfunctus munere templi,
 Subducens sese populo, sub lumina prima
 Bethaniam redit, & noctem non amplius vnâ
 Hospitibus, cenaeque breui, placidaque quieti
 Indulgens, iterum se matutinus ad urbem
 Contulit, inuigilans operi, regnisque futuris
 Fundamenta locans qua nulla absumpserit aetas.
 Illaque atque aliam manifestus luce reuisens
 Tempora Sacerdotes acri sermone notabat,
 Multa monens, monitisque minas & iurgia miscens.
 At nocturna piis impendens tempora curis
 Montis oliuiferi solus secreta subibat,
 Aut caros etiam extremum visibat amicos,

Demul-

Nec

Demulcens placidis merentia pectora dictis,
 Nec temere infusum admittens per lumina somnum.
 Ac vagus ut viridi pratexens margine ripas
 In mare nunc tacito lenis pede labitur amnis,
 Silvarum decus, ac vitrea pulcherrimus unda,
 Nunc latè hibernis niibusq³, atque imbribus auctus
 Exundat campis, atque atro vortice saxa
 Saxa trahens, stirpesq³, domosq³, anulsaq³ rura
 Fertur, & aduersum multa vi rumpit in equor
 Spumens, altà sonans; (Celso stat in aggere pastor
 Toruà tuens, glomerant dense toto aethere nubes)
 Haud secus aeterni progressus ab ore parentis
 Ipse patris Sermo, qui magnum ut condidit orbem,
 Sic quatere & turbare potest & vertere fundo,
 Maxima venturis post sese exempla relinquens,
 Nunc molli alloquio, verbis nunc asper acerbis,
 Sponte sua mitis, iusta sed feruidus ira,
 Laudabatq³ humiles, castigabatq³ superbos,
 Infestus vitis, virtuti equissimus vni.
 Summus at ille labor, matrem cum multa dolentem,
 Implentemq³ sinum lacrymis, vultumq³ decorum
 Liquit, & afflictam solatus, tristis & ipse,
 Ipse etiam ingentem fassus genitricis amorem,
 Ingemuit, reputans quanto maestissima planctu
 Nati sit visura sui miserabile cunctis
 Supplicium. Stat iussa tamen caelestia iam iam
 Firmato complere animo, stat morte pacisci
 Humani generis dura sub lege salutem.
 Interea furui trepidans formidine magna
 Rex Erebi, cecis loca qui torrentia flammis,
 Et mersos atra semper caligine campos,
 Feruentesq³ lacus piceo (res mira) cruore
 Imperio tenet, & fontes sub gurgite vasto
 Exercet variis, est ut sua cuique libido
 Vienti, nec cura subit commissa piare,

Suppli.

Supplicijs, Tenuis stridor ferit horridus auras)
 Concilium vocat. Immani stant agmine circum
 Inuisæ Lemurum facies, sine corpore formæ,
 Qualésque aëri percurrunt nubila venti,
 Quos sentire magis miseri quàm cernere possunt
 Mortales dum mole premuntur corporis ægri,
 Nec cadit in nostros natura recondita visus.
 Ipse in deformi cœtu deformior atros
 Terrori at tollens oculos, prefixaq; fronti
 Cornua, nigranti semper squalentia fumo,
 Dirà fremens, pressisq; infrendens dentibus atrox,
 Sed catus, & longo sæclorum exercitus usu,
 Hæc singultanti tandem sic protulit ore.
 Æthereis olim fulgentes sedibus, imos
 Nunc missi ad Manes, quanquam illatabile regnum
 Sortiti sumus umbrarum noctisq; profunde,
 Regnamus tamen. Et non hoc in carcere tantum
 Regnamus, terram mare quâ circumdat & aër,
 Desuper & fuluo lustrat Sol aureus axe,
 Omnia sunt nostris iam peruia viribus, omnes
 Subdidimus latè populos, urbèsque tenemus,
 Atque animas mira lætando ducimus arte,
 Has illo, has alio vincas ad Tartara nodo.
 Ipse adeò vacua cali se iactet in aula
 Qui nos exturbauit atrox, sua fulmina mittat
 Horridus, & tonitru magnum labefactet Olympum.
 At mundi certè imperium, licet abnuat usque,
 Abstulimus. Superest tantum ut retinere queamus.
 His dictis arrecti animi, vulgusque moueri
 Cœperat, & tremulis inuoluere murmura labris,
 Ut siluis strepitant auræ simul imminet atra
 Tempestas, miseris meditans mala plurima nautis.
 Ipse suis iterans compressit murmura verbis.
 Res Stygia, atque omnis sceptri fiducia nostri
 Non alio stetit auxilio, nec stare videtur

Posse diu, quàm quòd sceleratum irrepfit in orbem
 Vana superstitio, & tam longa obliuia veri
 Numinis. Hinc vires, hinc tanta potentia nobis.
 Scilicet & rerum domini sumus. An ne videtis
 Nostra quot & quantis cumulant altaria donis?
 Nec tantum pecudes, armenta que buccera ducunt,
 Ipsi se mactant homines, & saepe ministro
 Letior optatis iugulum dedit hostia cultris.
 O ingens, verum nobis gratissimus error!
 Quippe etiam Superos sese implorare professi,
 Quorum nos cultus & nomina finximus ipsi,
 Mille Deos, toride inque Deas, & somma mille,
 Impia mentitis bacchantes orgia sacris,
 Nostris aduoluunt genibus, votisque fatigant
 Non donaturos nisi noxia munera Diuos.
 Quando igitur nostri custos fidissima regni
 Sola superstitio est, atque huic debere fatemur
 Tot fontes animas, quas hic Acheronte sub imo
 Cogimus illa pati quæ nos perferre necesse est,
 (Idq; iuuat, neque iam superest alia vlla voluptas)
 Hoc agite, arripite arma citi, stet parta tueri.
 Ipse ego, quòd maiora vocant discrimina, nunc hic,
 Nunc illic adero, & tota me mole mouebo.
 Flamma si potui conuersus in ora draconis
 In festo cali armigeros incessere bello
 Æthera per medium, & tanto superesse labori,
 Nunc morer, & Christi turbet me nomen Iesu?
 Scitis enim quibus ille ferox nos, nostraque vexet
 Auspiciis. Ideo (nisi mens tunc nulla fuisset)
 Principio perdendus erat, vel matris in aluo,
 Vel tener in cunis, aut cum gestatus in vlnis
 Herodem fugiens Aegypti regna petebat.
 Tunc quoque (nam memini) nimium puer ille timendum
 Sed quis ab incerto genitum patre, vel patre nullo
 Crederet ad tanta vesturum lumina fama?

Est odio probitas omnis, sed ferre queamus
 Dum priuata manet. Nimum me publica virtus
 Territat, & profusa sui. neque enim ania rura,
 Et siluas colit, aut prerupti vertice saxi
 Solus nosse viam, aut astrorum arcana laborat,
 Vel paucos inter comites, iuuenumque cateruas
 Parietibus clausis cacoque immurmurat antro
 Qua nescire aliquis prudens quam discere malit,
 Quales saepe viros submitunt Baetra, vel Indi,
 Et Nili fontes, aut mendax Gracia nutrit;
 Ast vrbe in media mediis se in millibus effert,
 Et dictis factisque, potens quæ tradidit ore
 Præstat & exemplis, nec lingue discrepat usus.
 Cernite quanta illi de se fiducia surgat.
 Nos quoque cum voluit sua iussa capeffere cogit,
 Quodque iubet, quamuis rerum natura repugnet,
 Fit tamen. Hunc credam mortali sorte creatum?
 Sed labor, & gemitus, durisque in rebus egestas,
 Tum color, & facies hominem sonat. Est homo certe
 Qui patitur, certa est hac experientia veri.
 Vos igitur vires huc toti effundite vestras,
 Mille nocendi artes. Aliquam nocuisse iuuabit.
 Nec fide deerunt opera, scelerumque ministri.
 Scitis enim quorum ille odiis iactetur & ira.
 Tantum absit mora. namque suo pede sisteterit res,
 Si vincat virtus, si nemo exorsa retardet,
 Depulsis mundo tenebris, & luce reuersa
 Vmbrarum pereat regnum nomenque necesse est,
 Veraque religio preclusis faucibus Orci
 Aeterno illustres animas transscribet Olympo.
 Sic ait. Hinc dira socios partitus in omnes
 Munera militia tetra seuisissimus antro
 Euolat, & recta Solymos perit. Horror euntem,
 Et sequitur Pavor, & commota Insania mente,
 Infernaque simul Furia. Quarum vna, sororum

Pessima, se Ischarij sub pectore condidit imo.
 Nec via difficilis. Iam dudum strauerat illam
 Turpis auaritia labes teterrima, qua se
 Furia per, & celeres properat ditare rapinas.
 Sed tamen apposita est tali custodia tali
 Mancipio, incepto ne forte absistere victus
 Possit, & excussis educere colla catenis.
 Inuadunt alios alij, pars viribus usi,
 Pars instructa dolis. Nulli stat parcere, nullum
 Non tentare nefas. Quo quisque integrior omni
 Abstinet vitio, tanto acrius instant.
 Sic quondam hiberno cum sidere tristior annus
 Nungit, & astrictos Aquilonibus impedit amnes,
 Quo tutas magis ad caulas pecus omne remotum
 Ruminat, & teneris implet balaribus auras,
 Senior hunc mouet arma lupus, partesque per omnes
 Explorans aditum nunc huc, nunc vertitur illuc
 Durè fremens. Premit atra famas, iraque ministrat.
 Ipse caput quassans cinctum serpentibus atris
 Pontificis summi limen dux obsidet, illam
 Expugnare parans, & vertere funditus aulam.
 Obstuit aggressu primo sacer ille tiaras
 Vutati capitis, quod tunc insigne gerebat
 Muneris eximij, visusque exterruit hostem.
 Sed quia quem nactus pretio fœdabat honorem
 Occulta scelerum illuue atque libidine turpi,
 Spem dedit ipse sui. quid enim mens conscia posset?
 Victus habet, sparsum venis furiale venenum
 Labitur alta petens, penitusque per ossa medullis
 Heret, & indomita torquet præcordia flamma.
 Estuat insano vindictæ accensus amore,
 Estuat, & sine more furens sitit usque cruorem
 Infontis Christi, miserumque eâ magna coquebat
 Cura, quod obstabat populi fauor. Aduocat ergo
 Concilium. Accurrunt proceres, spatiosaque complent

Atria. Stat circum Larvarum exercitus ingens,
 Triste satellitium, tali sed praeside dignum.
 Qui toruam voluens aciem, suffusaque tabo
 Lumina, (nam toto rabies ardebat in ore)
 Asper in hac senis prorupit iurgia verbis.
 Quo nos usque viri mala perdit inertia, nec se
 Tollit humo si qua est in pectore viuida virtus?
 Nempe hoc assiduum, repletur curia verbis,
 Sed nihil interea geritur quod postulet usus.
 Quid querar? aut quò me referam? Prò dedecus! Ille
 Quem toties meritis tolli decreuimus omnes
 Supplicis en viuit adhuc. Quid viuere dicam?
 Regnat. Nec populi tantum se iactat habenis,
 Nos petit, & nostros ad se iraducit honores.
 Nam quæ sacrorum, templi quæ salua manebat
 Cura, nec imperiis infracta hostilibus unquam
 Arbitrio stabat nostro, hanc sibi vindicat iste
 Improbus, & raptis tortorum more flagellis
 Quos se ferre negat sacra inter septa ministros
 Eucit, atque in nos probris ea ructat acerbis,
 Palleat, inq; sinum sibi despuat omnis ut astant
 Auditor. Patimur tamen, atque ignoscimus ultro.
 Scilicet hic tota quem vidimus vrbe triumph
 Finis, vt in tanti iuremus verba magistri,
 Cedamus patriis vt legibus, at tua Mose
 Iussa dehinc nemo, nemo tua signa sequatur.
 Finierat, bilèmq; animis accenderat atram,
 Quàm facile arentes torret cum Sarius agros
 Accipiunt ignem stipula, flammásque sequaces.
 Sed populum festis tamen iritare diebus
 Si non relligio, prohibet timor. Hactenus ira
 Substitit, vt paulum repressa ferocior inde
 Surgeret, & siccas expleret sanguine fauces.
 Ast iisdem interea furis agitat us Judas
 Irrumpens portis, vt qui non parua referret,

Attonito similis, (pallor sic verterat ora)
 Improvisus adest, & quod vix credere quisquam
 Audebat tanto in numero, licet improba tota
 Turba foret, dominum venalem obtrudit, & vltro,
 Quid mercedis erit? Si debita poscimus, (inquit)
 Præmia si nostro stant non indigna labori,
 Ipse ego (ne dubitate viri) quem queritis ipse
 Ipse manu vobis tradam. Vos quolibet illum
 Ducite. Certa fides quam certa pecunia firmat.
 Hanc date, spe citius mea dein promissa sequentur,
 Sic ille. Incerto resonant subsellia plausu.
 Quem Stygiæ circum alipedes ferale dederunt
 Lætitiæ signum, veluti spectata theatris
 Fabula cum placuit fremit omne ignobile vulgus.
 Nec mora, quos pacti simul (O vesana cupido!)
 Ter denos infantis heri pro corpore nummos
 Accipit argenti veteris. Quod vile quis usquam
 Mancipium non pluris emat? Sed nec dare multa
 Consuerunt qui sacra ferunt, & quisquis auarus,
 Semper inops animi, quoties obiecta lucelli
 Conditio est trepidans rapit obuia, longa relinquit,
 Præuerti miserè metuens, aut denique falli.
 Mercedem hanc igitur sceleris capit improbus, atque
 Vnguenti reputans pretium, (causa vnde furoris)
 Quæ ter centenis ter dena abradere turpi
 Tunc poterat furto nunc proditione reponens,
 Lætus abit, voluens animo quo tempore, quòve
 Mox præstet promissa modo. Iam totus in illo
 Ad socios redit, & nutus obseruat heriles.
 Quòque magis lateat, blandos stat fingere mores,
 Dissimulare nefas, crimen non prodere vultu.
 Nec subit ab misero quoties iam viderat antè
 Occultos aperire dolos, atque intima mentis
 Consilia hunc ipsum quem vendidit, idq; Senatus
 In medio coramque (pudor) tot testibus astans,

Et spondere volens, cupiens & in acta referri
 Publica, quò cunctis testatum dedecus esset.
 Sic scelera ingeminant, errorèmq; implicat error
 Cum semel excutiens neglecti frena pudoris
 Perfurit indomitum, nec habet vesania finem.
 Iam bis septeno se Luna coegerat ortu,
 Et patrio sibi quisque agnum de more parabant
 Isacida lati. Et quoniam nil iusserat, ultrò
 Accedunt Christum comites, pia cura, rogantque
 Sollennes ubi & ipse dapes sibi posceret. Ille,
 (Vt Solymis aberat) Praecedite (dixit) in urbem.
 Obuius ingressis fiet de fonte reuertens,
 Qui dulces habili latices gestabit in vrna.
 Hunc vos obseruate, & quò diuiterit, illic
 Affati dominum, paucis mea vota referte.
 Nam simul atque suis me velle intelliget uti
 Aedibus, instructam monstrabu sedulus aulam.
 Hic agite. hic nil deerit enim quorum indiget usus.
 Non secus ac iussi faciunt quibus illa duobus
 Cura fuit. Sequitur mox ipse, & nocte propinqua
 Tecta subit, tanti late celebranda per orbem
 Hospitis aduentu, qui quas celebrauerit ades,
 Sint humiles licet, & nullo spectentur honore,
 Ardua decedat magni quocunque tyranni
 Regia nobilibus fulgens innixa columnis,
 Ac neque Romani certet domus illa Neronis
 Aurea, nec Bactris, nec si qua feratur ad Indos,
 Ditesque Aethiopum populos, ubi fama coruscas
 Ostendi Solis mensas, fontesque beatos.
 Si desunt Pario ducti de marmore vultus,
 Si proauum series molli nec spirat in aere,
 Nec pictis eadem sic est expressa tabellis,
 Vincat ut argutam, aut possit vicisse videri
 Naturam manus artificis, modò verba sequantur;
 Non ebur, aut summis fulget laquearibus aurum,

Nec sola luxuriant nitidis variata lapillis,
 Aut strepitant culti sinuosa per atria serui;
 At mundus victus pura sine crimine mensa,
 Et iucunda quies nullius conscia culpa
 Non desunt. Hic & socij concordia lecti,
 Atque amor, atque fides, veri certissima custos,
 Cautaq; simplicitas, atque omnis mater honesti
 Religio regnant pariter, dominumq; beatum
 Pacate assidue recreant solatia mentis.
 Talia tunc igitur cum tecta subisset Iesus,
 Tecta, Dei templum quo non antiquius ullum
 Christiada agnoscunt, (Ideoque augustius illud
 Legerat, instructum, pictisq; tapetibus aptum,
 Ut noua sacra sibi traderet orgia mystis)
 Aeterno comites sibi quos deuinxit amore
 Communi associat mensa. Ac simul ardor edendi
 Cessit, & absumpto, vetus ut lex imperat, agno
 Iam magis attentae stabant sermonibus aures,
 Incipit, & blando mitis sic ore profatur.
 Hoc solenne sacrum quod nunc celebramus, amici,
 Ingenti desiderio saepe antè cupini
 Perficere humanis quàm me discedere rebus,
 Atque extrema pati iubeat diuina voluntas.
 Adiucite ergo animos, & quod nunc instat agamus.
 Sic fatus linguat mensas, vestemque fluentem
 Ponit, & accinctis inducens linthea lumbis
 Flumineos latices undanti pronus abeno
 Grandibus infundit labris, pedibusque suorum
 Abluere aggreditur sordes. Procumbit humi rex
 Qui calum, calique suo sub numine torquet
 Sidera, & aduoluens genibus quos lauit eosdem
 Deterget nixeo quo se velarat amictu.
 Non tulit hunc habitum Petrus, quem viuuda semper
 Vis animi stimulo generosa mentis agebat.
 Vtq; eius venere vices, sic turbidus infit,

Tūne meis lympham pedibus? Dum vita manebit
 Nunquam egote patiar dominum seruire ministro.
 Ille refert, Meus iste labor quid conferat, aut quò
 Tendat adhuc nescis. Sine te lenis abluat unda.
 Ni facias, pars nulla mei tibi cedit honoris.
 Quod simul audiuit, velut astro percitus, At tu
 Non summos modò tinge pedes, ne deserar (inquit)
 Et capite, & manibus, toto & iuuat ore lauari.
 Cui Christus, Loto mundus qui corpore viuit,
 Huic satis est lauuisse pedes. Vos denique mundi,
 Non omnes tamen. Hoc addens, quò proditor ille
 Scilicet agnoscat culpam, nec fallere speret
 Perfidus. At nec facta valent, nec dicta monere
 Denotum Diris animum pestiq; nefanda.
 Postquam lustrali socios sic abluit unda,
 Aptauitq; viros sacrae ad mysteria cena,
 Que pueros poscuntque pedes, & pectora pura,
 Depositae sumens vestes, iterumq; recumbens,
 Hortatur meminisse velint alternaque semper
 Prestare officia, & fidum non ledere amorem.
 Nam si ego, quem dominum, regemque, patremq; vocatis,
 (Et merito, neque enim non debita sumimus, inquit)
 Tale ministerium nullo cogente peregi,
 At certè inter vos eadem seruariet æquum est.
 Talia commemorans, quæ corda domare superba
 Paulatim, & mihi possent assuescere cultu,
 Dein maiora mouens, caris quæ linquat amicis
 Munera proponit, summumque instaurat honorem,
 Quo mortale genus fulgentibus inferat astris.
 Illa quidem aspectu nusquam non obuia, & agrè
 Quæis duci sine vita queat panisq; merumq;
 Sed verbis vis omnis inest, quam nulla referre
 Lingua, nec humano mens vlla apprehendere sensu
 Possit in his rerum tenebris & nocte profunda.
 Namq; super cenam mensis de more secundis

Dum gaudent socij, medio dux agmine calo
 Siderens tollens oculos, atque in sua vota
 Implorans genitoris opem, quae fregerat antè
 Frustra laboratae frugis partitur in omnes,
 Atque ait, Hoc vestra pretium non vile salutis,
 Ecce, meum est corpus. Id sumite. Deinde recepit,
 Implevitq; mero calicem, quòque antè tenore,
 Hic meus est (inquit) sanguis, quem publica fundo
 Vltima pro populi admissis. Haurite volentes
 Ordine quisque suo. Suprema haec munera sunt.
 Non etenim post hac vnà continget, amici,
 His iterare dapes, hos vitis ducere succos,
 Donec ad aeterni culmen progressus Olympi
 Illic vos regno excipiam, mensisque paternis,
 Atque ibi nunc coepti tunc perficiantur honores.
 At vos interea, vestrique in saecula nepotes
 Praclaris aucti donis, hunc ritè frequentes,
 Hunc lati celebrate diem. Funet acta referre,
 Et mortem inuuet, & nostros memorare labores,
 Donec summa dies cum fractum euerterit orbem
 Celesti veniam iudex horrendus ab arce,
 Et sua tunc ponam sceleri, sua premia laudi.
 Sic fando (res mira) sacras iam corpore toto
 Induerat sese in fruges, laticèque Lyaum.
 Miratur Natura parens, sed fassa pudorem
 Absistit tamen, & non indignata recedit
 Aduentante Deo. Specie tenus illita restat
 Forma, sed arcana mutantur corpora motu,
 Nec cernunt oculi cupido quod sumitur ore.
 Ex illo mundis quoties aduoluimur aris,
 Et sacer Antistes ea protulit ordine verba
 Quae quondam Christus (Christi namque instar in illo
 est)
 Non, quae spectamus, pateris delibat & auro
 Virigenos latices, & pura crustula frugis,

Sed verum Christi corpus, sanctumq; cruorem,
 Atque iisdem populum dapibus quoque pasci opimis.
 Quippe Dei soboles, cui par cum patre potestas,
 Ut nostros sibi nascenti circumdedit artus,
 Sic sese insinuat nobis, sese ipse vicissim
 Reddit, & ingentem voluens sub pectore flammam
 Accensis diuinum animis infundit amorem.
 Tum si quid superest contracte labis, id omne
 Purgat, & eternis cali nos cinibus equat.
 Sent et hoc casta quicumque ea sacra frequentat
 Mente, nec addubitat quanti sit Numinis hospes.
 Felix ille etenim ceu flumina propter amoena,
 Ver ubi perpetuum tepidi fouet aura Fauoni,
 Ambrosia vescens securi graminis herba,
 Quos fors cunque ferat, vis aut inimica tumultus,
 Mollia tranquilla traducet tempora vita,
 Nec mortem metuet, morti qui nempe superstes
 Victor ad optatas transit, sua premia, palmas.
 O utinam cunctis ea stet fiducia cordi,
 Ut nostris olim proavis. Qui credere docti
 Quodcumque aetherei processit ab ore magistri,
 Nec tam scire auidi, quam cauti viuere recte,
 Aeternam stabili seruabant foedere pacem.
 Nos verò humanis rationibus omnia mensi,
 Ipsum etiam nobis ausi submittere calum,
 Dum sua quemque trahit studia in diuersa voluntas,
 Omnia diffidiis miscemus, & omnia bello.
 Nec spes vlla boni superest ubi soluitur illud
 Sacramentum ingens, & tanquam tessera sacra
 Militie Stygij contra horrida castra tyranni.
 Cessant excubie, sauo via panditur hosti,
 Et generosa phalanx iunctis inuicta manipulis
 Rumpitur, huc illuc versis dum labimur alis.
 Sed frustra queror heu, nec habet furor impius aures.
 Postquam sic igitur sollennia dona peregit

Humanis

Humani generis vindex, accensa suorum
 Corda nouis agitans stimulis, turbatus, & altè
 Dans gemitum, Vite spatium percurramus (inquit)
 Haecenus, extremi superest nunc meta laboris,
 Scilicet ut nostro peccata aliena luantur
 Sanguine. Nec mortem tamen exhorrescimus, ultro
 Ibimus, & magni peragentur iussa parentis.
 Morte sed est grauius quòd qui me destinat hosti
 Tradere de vestro hic numero est, & rescitur iisdem
 Nobiscum dapibus. Sic de me oracula loquuntur.
 Nec tamen hoc impune feret. Miser ah miser ille,
 Cui satius foret haud prodisse in luminis auras.
 His dictis trepidant pauidi, gelidusque per ora
 It sudor, quatit ossa pavor. Tum lumina voluunt
 Huc atque huc, vultu crimen si agnoscere possint.
 Quippe fidem verbis adhibent, sed credere de se
 Horrescunt tam grande nefas. Ergo ordine cuncti
 Pro se quisque rogant anne ipse anne ipse scelestus
 Ille foret. Rogat & frontem perfriectus Iudas.
 Nec responsa incerta refert, sed nescia culpa
 Simplicitas alios, nec inutilis impedit error,
 Ne quâ fortè manum iniiciant, & cœpta morentur.
 Namq; & Iohannes, magno dilectus amore,
 (Proinde sinu lecti recubans quo Christus eodem,
 Pronus & ethereos ducens de pectore succos)
 Cum Petri monitis (quid enim non auspice Petro?)
 A domino auctorem sceleris perquireret, atque hunc
 Protinus ille manu porrecta ostenderet ossa,
 Quod videre palam poterant vidisse negari.
 Vsque adeo obscura inuoluit pater omnia nocte
 Dum perfecta forent, & iam meminisse iuaret.
 Denique cum caput infandum sic iussit abire,
 Hoc age, tolle moram, ac Furiis comitantibus idem
 Festinans abiit, quid apertius? Et tamen illi
 Omnia credebant potius quam tale parari

Insidiis

Instidiis scelus, & diras cum sanguine poenas.
 Quaeque fides animi recta nil fraude mouentis,
 Quandoquidem regni fuerat spes facta propinqui,
 Cetera securi, multis contendere verbis
 Coeperunt pariter cui fors ibi prima daretur,
 Quo se quisque gradu, quanto spectandus honore
 Tolleret. Ipse suis fastum procul absfore regnis
 Affirmans, & dona tamen sublimia spondens,
 Sollicitus monet exemplis ut maior haberi
 Qui velit officiis iunet, obseruetque minores.
 Neve suis fidant meritis, nisi Numinis vltro
 Adfuerit fauor, & caelesti afflauerit aura,
 De vestris in me studiis praecleara professos
 Amplector, sed tempus adest quo deserar, (inquit)
 Et quem nunc colitis, regemque, patremque vocatis,
 Rebus in aduersis confusi optabitis omnes
 Non nosse. Vsq; eadeo pulsus de pectore nostri
 Cedet amor, nec erunt mea magna opprobria cura.
 Jam Stygia incumbunt tenebrae, ruit horrida caelo
 Tempestas, qua deprensos vasti aequore campi,
 Turbatosque metu deserta subire ferarum
 Hospitia, & cecas adiget penetrare caernas.
 Sic vates cecinere. Cadet sub verbere duro
 Pastor, & incerta huc illuc custode remoto
 Dispergentur oves. Tuque o qui feruidus anteis
 Semper, & eximium praefers accensus amorem,
 Nunc Petre aduigila. Inferni te tela tyranni
 Prima petent. neque enim cribris agitata farina
 Puluere tam tenui fundo subsidit, ut ille
 Vos quaterere obtritis male perfidus ossibus optat.
 Sed tu fide Deo, supplex quem voce rogavi
 Ut tua certa fides omnes stet nota per annos.
 Erige te, fratresque tuos, neu desere lapsos.
 Petrus ad haec Summis ego me tibi iungere rebus
 Addubitem, aut villo possim terrore moueri?

Non

Non adeò nullus circumpræcordia sanguis,
 Non fronti pudor omnis abest. Per tela, per enses
 Te sequar, absistant alij. Sit carcer, & atra
 Mors subeunda mihi, tecum subisse iuuabit.
 Sic ille, atque alij donec procul abfuit hostis
 Intrepidi. quid enim de se non crederet ipse
 Qui sibi plaudat amor? Nulla at sine Numine vires.
 Ergo illi contra quem nec ventura latebant,
 Tunc ò nequicquam confidentissime mecum
 Vel mortem, vel vincla feras? Non antè secundo
 Excubitor lucem cantu prædixerit ales
 Quam ter me nonisse neges, dominumq; relinquant.
 Hactenus, exuti propriis, atque omnium egei,
 (Sic iussi ignotas quoties accessis ad oras)
 Cum nec Zona foret, nec res, nec sacculus ullus,
 Vixistis tamen, & securi vixistis. At nunc
 Me sine quid superest? Nullam sacculus vnus
 Sit satis, aduciat Zonam, tunicamque coempto
 Permittere gladio. mihi nam grauis exitus instat,
 Supplicio vt fontes inter male plectar acerbo.
 Cumq; illi, ignari rerum, noctisque profunda
 Offusi tenebris, binos ibi forte repertos
 Monstrarent gladios, Satis est satis, inquit, & inde
 Inceptum peragens sermonem talia fatur.
 Venit summa dies, oculis iam subtrahar. Atqui
 Mox reddar. Magno genitor me poscit Olympo,
 Huc feror. Huc necdum vobis via, prære necesse est,
 Angusta sçq; aperire domos, spatiosaque cali
 Arria, distinctis late penetrabilibus apta.
 Illic vos igitur certo post tempore latos
 Excipiam, vt mensis saturi caelestibus vnà
 Immortali æuo iucunda in pace fruamur.
 Interea durate viri, nec rebus in arctis
 Cedite dum redeo. neque enim vos tempore longo
 Nostra nudatos ope præsidioq; tenebo.

Arua manent reducem Galilea. Huc tendite gressum.
 Nunc fuga, nunc labor, & trepidis timor anxius instat,
 Fletusq; gemitusque, & qua dolor imperat ingens,
 Sed velut immites experta puerpera partus
 Cum semel arrisit matri dulcissimus infans
 Prateritos animo iam nunc oblita labores
 Exultat, gaudens quod ciuem protulit orbi,
 Sic mea vos omnem presentia ponere luctum
 Coget, & infundet placida noua gaudia menti.
 Non ego tunc iterum patrio cen funere mastos
 Pupillos nullo tutos custode relinquam,
 Et heresa sed enim veniet demissus ab arce
 Spiritus aeterni lumen patris. Ille docebit
 Omnia, quae longo neque nunc sermone referre
 Possim ego, nec vestras penetrent narrata per aures.
 Dura ferenda quidem (nam me quoque dura ferentem
 Cernitis, & cernitis adhuc) mens dura ferendo
 Assuescet tamen, atque etiam latabitur ultro.
 Haec est illa quies, haec pax, quae plurima nostro
 Numine tranquillis penitus se mentibus infert,
 Vis ut nulla queat, nulli turbare tumultus.
 Hanc ego supremum vobis nunc munus, amici,
 Largior aspirans animis. Hec foedera lati
 Iungite, & ut norint omnes vos esse meorum
 De numero, firmum nunquam interrumpite amorem.
 Sic ego, sic unum genitor sumus. Omnia in unum
 Cogat amor, tali cedant atque omnia amanti.
 Quae nato pater omnipotens, ea munera natus
 Ipse dabit vobis. Petite, & donabitur omne
 Quod petitis. Quin vestra mihi si certa fides est,
 (Sicut erit) memores mea si praecepta tenetis,
 Quae nunc ingenti plausu pulcherrima facta
 Cernitis equare, atque etiam superare licebit.
 Nil sine me, nil me quisquam quesierit extra.
 Qui faciet, sacra quondam de vite recisus

*Vt palmes mane at sterilis, pereatque necesse est.
 Filioli seruate fidem, seruate perennem
 Solliciti, toties quem commendamus, amorem.
 Talia mellifluis postquam sic fuderat ore,
 Atque patri magno grates persoluerat, illinc
 Sublatis abiit mensis, urbemq; reliquit,
 Et solitos petiit colles, hortosq; supinos,
 Quâ torrens Cedron liquidis pralabitur undis.*

LÆVINI TORRENTII DE
 CRVENTO DOMINI NOSTRI IESU
 Christi Sacrificio.

LIBER III.

INTEREA magnū nox horrida texerat orbē,
 Aptā dolis. Quos iam meditans teterrimus ille
 Proditor, ast idem metuens ne fallier arte
 Non queat occultas toties quem viderat ante
 Effugere insidias, & opertos promere sensus.
 Fraudem armis munire parat. Nec cogere cœtum
 Difficile, accurrunt ultro procerūque ministri,
 Et procerum vilis quos offula fecit amicos,
 Aut merces etiam, & pacti pro sanguine nummi.
 Hæc tali duce digna cohors sub nocte profunda,
 (Sed noctem vicere faces) ductura nocentem
 Scilicet, ut iusti se iudicis ante tribunal
 Sistant, & obiecto pendat pro crimine pœnas,
 Egreditur portis, campoq; effusa patenti,
 Hos, illos seruans aditus, Cedrontis ad amnem
 Ut ventum est, colles hortorum indagine cingit.
 At ductor, vitam ceu qui venatibus asper
 Exercens celeris sequitur vestigia cerua,
 Mox noto inuentum thalamo clamore secundo
 Excitat, & catulis aduersa in retia cogit,
 Partitus socios, si prauis ipse, solebat